

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Paštno-čekovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 2113.

Cene inseratom: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Težka pot slovenskega naroda k svobodi.

Jezernik Baltazar, kmet v Št. Hju pri Velenju.

Dvajset let mineva. Z bolečino se spominjamo onega julijskega jutra 1. 1914., ko so se slovenski možje in fantje poslavljal od svojcev. Odtrgani od svojih dragih, so odhajali proč od rodnih gričev in poljan, na sever in jug, kjer je izorevalo naše žitje, da je smrt imela obilno žetev; kjer so topovi in mitraljeze izpele uspavanko-posmrtnico mnogim sinovom slovenskega naroda. Ob njih grobovih ni bilo solza, često ne molitve v zadnji pozdrav, le odjek bobnenja je odmeval s hriba v dol. Domovina pa je plakala, otožna, osamela, kakor list v burji in viharju. Preslabotne so moje moči, da bi mogel izraziti vse ono gorje, ki ga je občutil cvet slovenskega naroda, ko je venel, umiral na tuji grudi... Tuja, oziroma potujčena, pa tudi rodna zemlja je srkala kri naših mučnikov. V nedopovedljivem upanju so upirali izgnanci svoje rosne poglede tja preko gora, kjer morda piše pismo osamela mamica, žena, sin, hčerka v okrutno daljino.

Tudi k Bogu se je oziral slovenski rojak z iskreno molitvijo, z vzdihom, da že skoraj zasine žar svobodnega solnca na svoje. Ko bi še bil živel v tistih dneh Gregorčič, slavec nekdanjih solnčnih goriških brd, kojim so laški topovi odvzeli življenje, kojih uničenje, obžgani hribovi in planote so izpričevale gorje! Morda je slutil, ko nam je zapisal ono proroško: »Takrat se spomni, bistra Soča, kar gorko srce ti naroča!«

Vse na svetu je minljivo, žalna tragedija se je bližala koncu. Izmučeni so se povračali ostali v naročje svoji domovini. Z novim upanjem, še z večjo ljubeznijo je zopet poprijel slovenski oratar za plug ter izoral brazde v rodno prst. Hvaležno je uprl svoj pogled k Stvarniku z vročo molitvijo, da rodna gruda ne preganja več svojih sinov, temveč da tudi ona kliče blagoslova vsem, ki jo tako ljubijo. Že pred svetovno vojno je v slovenskem narodu dozorevala misel, kako se izviti iz dolgoletnega robstva; kajti nemški šovinizem je vedno bolj sistematično bil na delu, da se ustvari nemški most do Adrije. Ovira k temu je bil probujajoči se slovenski narod; naši politični voditelji, pisatelji, časopisje, vse je bilo na delu. Med svetovno vojno pa je čas pospešil delo. Jugoslovanski odbor je deloval v tujini, doma pa naši voditelji, ki v najtežjih dnevih niso zapustili svojih; že leta 1917. je dr. Korošec v

dunajskem parlamentu zahteval svobodo na podlagi majniške deklaracije. Tudi naši bojovníki so o tem razmišljali. »Judenburg« s svojimi mučenci se je oglašal v naših dušah; predor solunske fronte je razgibal slovenske fante in može ob Taljamentu, v Tirolah, kjer sta 17. in 2. planinski strelski polk dala glasno izraza preokretu, kojega geslo je bilo: mir, svoboda. Saj so mnogim še v spominu oktobrski dnevi 1. 1918.

Končano gorje ... mirovni pogoji. Borba pa se delno še nadaljuje med takratnimi državniki za naše že itak skromno odmerjeno ozemlje. Premalo je bilo vezi med tujino in domovino v tistih dneh, preskromna naša energija. Korotan, kjer je Gosposvetski zvon izpeval slovenske zvoke nekdanj, tudi ti si moral piti kri slovenskih fantov. Malgajev grob je Korotan... Zvon pa dol z ravnine kliče nam: »Greh nesloge raz sebe operimo, naše moči pa s slego

okrepimo.« S skupnimi močmi smo si zgradili svoj dom, svojo lastno državo, z željo, da bodi to dom bratstva, da kot bratje v njej živimo, ter da tudi kot bratje pravilne jugoslovanske miselnosti, prepojene z nezlomljivo energijo zavesti, branimo ta svoj dom. V nas pa mora vedno kliti zdravo razumevanje, da je dobro urejen dom v dobro domači družini. Mnogo že spava v Bogu mož, mnogim še čas reže brazde v njih čela. Slovenski narod jim bo ohranil vedno neizbrisen spomin hvaležnosti, ker so res s pravo ljubeznijo delali in ljubili svoj rod in svoje dobro zvesto ljudstvo. Slava vam, legijonarji jugoslovanski: dr. Krek, dr. Lovro Pogacnik, dr. Karel Verstovšek, dr. Jerovšek itd. Še mnogi drugi, kojih imena na tem mestu ne morem navesti. Domovina vam vsem dolguje hvaležnosti... Naj nas spomin na te može krepiti in poživlja naše razdvojene moči in duha, da bo vse naše delo v srečo in veličino naše države kraljevine Jugoslavije in vseh njenih sinov. Če bi pa kedaj vihar zadivjal ob njo, naj se razbije ob granitni moči in slogi vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev.

IZ RAZNIH DRŽAV

V NAŠI DRŽAVI.

Klerikalnega zmaja ubijajo. Kaj pomenja klerikalizem, naši čitatelji dobro vedo. Ne pomenja nič drugega kot dejavno, dosledno krščanstvo, ki uravnava celega človeka, njegovo zasebno in javno življenje. Ker svobodomislecem meščanskega in socialističnega

Znani izumitelj smrtnih žarkov 77letni dr. Nikola Tesla, ameriški učenjak, ki je rodom iz Jugoslavije.

kova takšno krščanstvo ne ugaja, ga hočejo spraviti ob kredit z označbo, ki malo diši po psovki — saj liberalci in socialisti imajo z njo tak namen — »klerikalizem«. Že leta in leta pobijajo po Sloveniji klerikalnega zmaja. »Jutro« je napovedlo, da je že ubit. Glavni tajnik »Boja« VI. Fabijančič pa je na nekem zborovanju v Sarajevu pred nekaj dnevi rekel: »Edino »Boj« je tisti, ki je dokončno uničil klerikalnega zmaja v Sloveniji, kar se doslej še nikomur ni posrečilo.« Sedaj pa bo g. Fabijančič zopet našel milost v očeh »Jutra«, ki jo je izgubil. Če jo je sploh izgubil! Fabijančič pa bi bolj razveselil slovensko ljudstvo, ako bi bil zmago-slavno izpovedal, da je ubit »zmaj korpucije«.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Avstrija in Mala antanta. Avstrijski podkancelar Starhemberg se je mudil v Italiji, Dollfussova soproga je bila na obisku pri gospe Mussolini in tudi Dollfuss sam bo zopet posetil Mussolinija. Časopisje razglša, da razmotrivajo v Rimu o stališču Avstrije napram Mali antanti. V doglednem času bi naj posetila Rim francoski in čehoslovaški zunanji minister, ker so pogajanja za sporazum med Italijo ter Francijo znatno napredovala. — Dne 18. julija

je stopil v veljavo novi zakon, ki določa smrtno kazen za vse, pri katerih bo našla oblast razstreliva. Hitlerjevci so odgovorili na omenjeni nastop vlade z novimi atentati. Vrgli so bombo v postajno skladišče v Inomostu in je napravila eksplozija ogromno škodo. Na Dunaju je padla bomba v policijsko stražnico in ranila dva stražnika. Nekaj napadalcev so že polovili in jih bo sodilo nalašč v te svrhe sestavljeno sodišče.

Iz Francije. Francoski ministrski predsednik je po radiju razglasil svetu, da se je finančni položaj Francije znatno zboljšal. Francoski zunanji minister je obiskal v zadnjem času malodane vse evropske prestolice, izvzemši Berlin. Ti obiski so veljali predvsem osiguranju francoskih mej in sta za ta načrt pridobljeni Italija in Angleška. Vpliv Francije na evropsko politiko je stopil v zadnjem času znatno v ospredje. Kakor je videti, se je Francija sporazumela z vsemi velesilami (seve brez Nemčije) pod geslom, da gre za splošno evropsko varnost. Prevladovanje Francozov v evropski zunanji politiki bo pokazalo tudi Nemcem pot nazaj k Društvu narodov, od katerega je imela Nemčija le koristi. — Na Francoskem so si podali roke za skupne politične nastope socijalisti in komunisti in ta pobratimija je naperjena proti desnici, ki skuša delavske množice odvrniti od marksističnih hujskarij z razpisom velikanskih javnih del, za katera bodo žrtvovane milijarde iz državne blagajne. V težavnem položaju je še vedno francoska politična javnost radi afere Stavisky, katero preiskuje parlamentarni odbor. Ta odbor je zaslišal istčasno bivša min. predsedn. Tardieuja in Chautempsa. Chautemps je dolžil Tardieuja, da je vedel za sleparstva Staviskega in z istimi obdolžitvami je prišel Tardieu glede Chautempsa. Zasliševanje obeh politikov je poteklo zelo burno. Tardieu je trdil, da je Chautemps za časa, ko je bil ministrski predsednik, vedel za vse sleparije Staviskega, ko pa je škandal postal znan, je hotel prevaliti vso krivdo na prejšnje vlade, zlasti na Tardieujevo in se pri tem niti ni strašil ponarejati dokumente. Chautemps pa je nasprotno ostal pri svojih trditvah, tako, da odbor ni mogel dobiti nobene jasne slike o krivdi ali nekrivdi obeh državnikov.

Jasna slika bo ustvarjena šele tedaj, ko bodo zaslišane priče, ki jih je Tardieu predlagal. Ta spor pomeni konec premirja med francoskimi strankami in bo skoraj gotovo nastala vladna kriza čim se vrne s štirinajst dnevnega dopusta ministrski predsednik Doumergue. Trdi se, da je Tardieu prepričan, da bodo v jeseni nove parlamentarne volitve.

Amerikansko stavkovno gibanje. Zadnji teden so vznemirjale celi svet vesti o opasnem stavkovnem gibanju, kojega sedež je velemesto San Francisco, v katerem je stavkalo več nego 100.000 delavcev. Do splošne stavke v San Franciscu, ki se je raztegnila tudi na druga ameriška velemesta ter na razne industrijske panoge, je došlo radi nesporazumljenja med pristaniškim delavstvom in podjetniki v ladjedelnicah. Prišlo je do krvavih spopadov med stavkarji na eni strani in med policijo in vojaštvom na drugi. Državna oblast je zastavila vse moči, da zlomi štrajk in vzpostavi prejšnji red ter mir. — Predsednik Zedinjenih držav, ki se nahaja na zdravstvenem potovanju na Havajskem otočju, je brzojavno imenoval nadškofa v San Francisco Edvarda Hanna za predsednika posredovalne komisije, ki naj pomiri stavko, ki je izbruhnila po vsej Kaliforniji in ki naj nadalje priredi obširno posvetovanje o življenjskih pogojih mornarjev in pristaniških delavcev na obali Tihega morja, med katerimi se je najpreje pojavila nezadovoljnost, ki je dovedla do sedanjih izgredov splošne stavke v Kaliforniji. Po vsej Ameriki so z velikim navdušenjem pozdravili to predsednikovo odločitev, ki je poverila težavno vlogo pomiritve nevarnega socialnega spora velikemu socialnemu cerkvenemu knezu, čigar veljava v socialnih vprašanjih je že neštetokrat rešila državo pred nevarnimi pretreslaji. Uredba, s katero je dr. Hanna postavljen za šefa državne pomirjevalne komisije, daje kalifornijskemu nadškofu tako obsežna polnomočja, da bo lahko sam urejeval tudi najbolj težavne socialne spore na področju tihomorske obale Zedinjenih držav. Splošna stavka v Kaliforniji je bila končana 20. julija in so pozvale strokovne organizacije delavce na delo. Stavka je zahtevala 8 mrtvih, 197 ranjenih in je povzročila 150 milijonov škode.

boril zoper narodni socializem. 30. junija so ga za to ubili. Ubili so tudi frančiškanskega patra Müllerja v Monakovem, ki je bil vnet razširjevalec Katoliške akcije, ~~...~~ Iz mržnje in sovraštva proti Katoliški akciji so tudi ubili njegovega predsednika v Berlinu dr. Klausenerja. Ko so se nad tem zgražali katoličani ne samo v Nemčiji, marveč tudi v drugih državah, so zločinski povzročitelji tega umora raztrosili laž, češ, da je dr. Klausener bil zapleten v »zaroto« ter izvršil samomor. Vatikanski list »Osservatore Romano« je to laž z vsvo odločnostjo odbil. Potem so zločinski povzročitelji razširjali vest, da je dr. Klausener sam kriv svoje smrti, ker se je baje ustavljal policiji ter so ga radi tega med aretacijo ustrelili. Tudi tega poročila nikdo ni veroval, in to tem manj, ker oblast ni navedla vzroka, radi katerega so aretirali predsednika Katoliške akcije, in ker je oblast dala njegovo truplo sezgati, da bi se ne videlo, katere in koliko ran je dobila ta nedolžna žrtev Hitler-Göringove policije. Nazadnje pa je nemška vlada prosila družino umorjenega oprostjenja, češ, da je dr. Klausener bil ustreljen po pomoti. Za voditeljem Katoliške akcije v Berlinu je moral v grob tudi državni voditelj katoliške mladinske organizacije dr. Alfred Probst. Dne 1. julija — torej po zaključku uradnega »čiščenja« 30. junija — je bil aretiran in od takrat je minula vsaka sled za njim. Na številna povpraševanja je državna tajna policija dala odgovor, »da je bil dr. Probst na begu ustreljen«. V tem pismu je policija vdovi umorjenega, s katero je bil Probst še le 13 mesecev poročen, javila, da se ji vrača pepel umorjenega moža z istočasno pošto. ~~...~~

Rožičke je pokazala. Celjski list »Deutsche Zeitung« je dedič duha Schönerer-Wolfovih Losvonromovcev, ki so pred svetovno vojno med spodnještajerskimi Nemci in nemškutarji hujskali proti katoliški cerkvi, češ, da je njena duhovščina pre malo nemška, odnosno preveč slovanska, ter klicali svoje vernike k odpadu od katoliške vere. Ti politični zagrizenci in zaslepljenci so smatrali protestantizem za edino Nemcem primerno vero. Svoje protestantovske simpatije, odnosno svoje katoliške antiapatije ta list tudi danes ne more zafajiti. Četudi skriva z ozirom na svoje po večini katoliške čitatele skrbno svoje rožičke, vendar mu včasih uidejo na dan. Tako se je zgodilo v številki z dne 12. julija, ko je »Deutsche Zeitung« objavila to-le beležko: »4000 Dunajčanov moškega spola je napravilo pod vodstvom vrhovnih zastopnikov svetne in duhovne oblasti 7. tega meseca romanje v Marijino Celje, da v tamošnjem narodnem svetišču Avstrije molijo za njeno okrepitev. Državni predsednik Miklas je imel po uradnem poročilu na pozdravnem večeru na udeležence romanja od najgloblje resnobe prešinjena nagovor, ki je — navajamo doslovno —

Žrtve Katoliške akcije 30. junija. 30. junij je bil v Nemčiji krvav dan. Koliko jih je bilo postreljenih, odnosno pobitih od nar.-socialističnih obrambnih odredov in od Göringove državne policije, ni znano. Dognati bi se seveda dalo, toda nemška vlada tega noče, ker se boji obsodbe kulturnega sveta. Vlada še tudi ni povedla, radi česa je bilo toliko usmrčenih. Tako na splošno se je ugotovilo, da so bili usmrčeni povzročitelji in začetniki revolte zoper sedanjega glavnega voditelja hitlerizma. ~~...~~ **Da je pa to samo prazen izgovor, do-**

kazuje dejstvo, da je tudi bilo umorjenih nekaj katoličanov, zlasti voditeljev Katoliške akcije, ki nima s politiko ničesar opraviti. Med umorjenimi je tudi znani katoliški pisatelj dr. Gerlich, bivši glavni urednik velikega lista »Münchener Neueste Nachrichten«. Gerlich je bil prej protestantovske vere. Dogodki v Konnersreuthu, kjer Terezija Neumann sotrpi Kristusovo trpljenje ter preliwa kri in dobiva na svojem telesu znake Kristusovega trpljenja, pri tem pa že 7 let ni nič več ne jedla ne pila, so na dr. Gerlich tako vplivali, da je postal katoličan ter je spisal o Tereziji Neumann dve znanstveni knjigi. Dr. Gerlich je tudi izdajal poseben tednik, kjer je vneto priporočal dejavno krščanstvo ter se z orožjem uma